

İSKAN VE ŞEHİRCİLİK ENSTİTÜSÜ'NDEN ERNST REUTER İSKAN VE ŞEHİRCİLİK UYGULAMA VE ARAŞTIRMA MERKEZİ'NE

Ayşegül MENGİ*

Kurulduğunda Şehircilik Kürsüsü, sonra Kentleşme ve Çevre Sorunları Anabilim Dalı olarak bilinen ve bugünkü adıyla Kent, Çevre ve Yerel Yönetim Politikaları Anabilim Dalı, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü içerisinde yer alan en eski akademik birimlerden birisidir. Anabilim Dalı'nın tarihi, Prof. Dr. Ernst Reuter'in 1938 yılında Siyasal Bilgiler Okulu'nda Şehircilik, Belediyecilik, Belediye Maliyesi gibi dersler okutmasına dayanır. Bu nedenle, o dönemde Şehircilik Kürsüsü Türkiye'de ilk ve uzun yıllar boyunca çalışma alanı açısından tek örnek olarak varlığını sürdürmüştür. Şehircilik Kürsüsü'nde şehircilik ekonomik, hukuki, toplumsal, yönetsel ve siyasal boyutlarıyla ele alınmış, dersler bu yaklaşımla disiplinlerarası bir biçimde okutulmuştur; bugün de Kent, Çevre ve Yerel Yönetim Politikaları Anabilim Dalı aynı yaklaşımı benimsemiştir. Şehircilik Kürsüsü'nün yanı sıra, "İskân ve Şehircilik Enstitüsü" adıyla 1953 yılında Siyasal Bilgiler Okulu'nun bünyesinde kurulmuş bir Enstitü bulunmaktadır. Enstitü düzenlediği konferanslarla ve yaptığı yayınlarla kentleşme politikaları, kırsal kalkınma, bölgesel gelişme politikaları, bölgesel planlama, konut politikaları ve yerel yönetimler alanında yönetsel, ekonomik ve toplumsal sorunların ele alınmasını ve tartışılmasını sağlamıştır. Bu tartışmalar akademik düzeyde kuramsal çerçevede kalmamış, uygulayıcılar da dahil edilerek alana da yansıtılmıştır¹. Türkiye'de kimi dönemlerde anayasa ve yasa tasarısı hazırlıklarında Şehircilik Kürsüsü önemli katkılarda bulunmuş; Enstitü bünyesinde yapılan konferanslarda ele alınan konularda söz ve etki sahibi kişiler biraraya getirilerek yol gösterici görüşler sunulmuştur. Örneğin, 1961 Anayasası hazırlanırken Prof. Fehmi Yavuz'un çabalarıyla yerel özerkliğin önemli ilkelerinden birisi olan "yerel yönetimlere

* Prof. Dr., Ankara Üniversitesi Ernst Reuter İskan ve Şehircilik Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü; Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Kent, Çevre ve Yerel Yönetim Politikaları Anabilim Dalı Öğretim Üyesi.

1 Ayşegül Mengi, "SBF Ernst Reuter İskan ve Şehircilik Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürü Prof. Dr. Ayşegül Mengi'nin Türkiye'de Kentbilim Eğitimi Konulu Sempozyum'daki Açılış Konuşması", *XV. İskan ve Şehircilik Haftası Konferansları, Türkiye'de Kentbilim Eğitimi Sempozyumu*, Ankara, A.Ü. SBF Ernst Reuter İskan ve Şehircilik Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları, No: 21, 2010, s. 3.

görevleriyle orantılı gelir kaynakları sağlanır" ifadesi eklenmiştir² ki, bu ifade 1982 Anayasası'nda da yer almaktadır.

Enstitü 1980 sonrasında, yine Siyasal Bilgiler Fakültesi içinde "Ernst Reuter İskân ve Şehircilik Araştırma ve Uygulama Merkezi" adını almış; 2017 yılında, Fakülte'deki diğer merkezlerle birlikte Ankara Üniversitesi bünyesine alınmıştır. Siyasal Bilgiler Okulu'nda Türkiye iktisadî coğrafya dersleri okutan Prof. Hamit Sadi Selen İskân ve Şehircilik Enstitüsü'nün ilk müdürü olmuştur. Enstitü'nün sonraki müdürleri arasında Prof. Fehmi Yavuz, Prof. Dr. Ruşen Keleş, Prof. Dr. Cevat Geray, Prof. Dr. Can Hamamcı, Prof. Dr. Ayşegül Mengi, Prof. Dr. Nesrin Algan ve Prof. Dr. Aykut Çoban'ı sayabiliriz.

İskan ve Şehircilik Enstitüsü'nün Ernst Reuter İskan ve Şehircilik Uygulama ve Araştırma Merkezi'ne dönüşme sürecini, kuruluşuyla başlayan 1953-1980 ve yapısının değişikliğe uğradığı 1980 sonrası olmak üzere iki dönemde ele almak gerekir.

1. İskan ve Şehircilik Enstitüsü'nün Kuruluşu

1950 yılında yürürlüğe giren 5627 sayılı Siyasal Bilgiler Okulunun Siyasal Bilgiler Fakültesi Adıyla Ankara Üniversitesine Katılması Hakkında Kanun³ ile Siyasal Bilgiler Okulu Fakülte statüsünde Ankara Üniversitesi'ne katılmıştır. Kanunun 1. maddesinde:

“Teşkilâtı 2777 ve 4916 sayılı kanunlarla belirtilmiş olan Siyasal Bilgiler Okulu, «İdari ilimler», «Dış Münasebetler», «Maliye», «İskân ve Şehircilik» adlarıyla başlıca dört enstitüyü de ihtiva etmek, kendi bünyesinde mecburi yabancı dil kurlarıyla kendine mahsus yatılı öğrenci yurdu bulunmak ve «her yıl müsabaka ile Devlet hesabına en a 40 burslu öğrenci alınmak ve Mülkiye Mektebi adıyla kuruluşundan bugüne kadar devam eden tesis gayeleri mahfuz kalmak ve bu şartlar altında 4936 sayılı kanun hükümlerine göre yönetilmek üzere «Siyasal Bilgiler Fakültesi» adıyla Ankara Üniversitesine katılmıştır.”, denilmektedir.

Görüldüğü gibi, Siyasal Bilgiler Fakültesi bünyesinde kurulması planlanan enstitülerden birisi de İskan ve Şehircilik Enstitüsü'dür.

Aslında, Enstitü'nün kurulması düşüncesi 1930'lu yıllarda, Ernst Reuter'in Siyasal Bilgiler Okulu'nda göreve başlamasıyla ortaya çıkmıştır, diyebiliriz. Reuter 1938-1939 ders yılında, köylerden kentlere göç, arsa ve konut politikaları, kent planlaması, kentsel hizmetler, belediyelerin ekonomik faaliyetleri ve işletmeler, belediye maliyesi gibi konuları içeren Şehircilik, Yerel Yönetimler ve Belediye Maliyesi derslerini vermiştir. Burada vurgulanması gereken iki önemli nokta bulunmaktadır⁴. Birincisi, bu derslerin ABD ve Avrupa ülkelerindeki üniversitelerde yer almasına karşın Türkiye'de

2 Ruşen Keleş, “Mülkiye ve Kentbilim”, *XV. İskan ve Şehircilik Haftası Konferansları, Türkiye'de Kentbilim Eğitimi Sempozyumu*, Ankara, AÜ. SBF. Ernst Reuter İskan ve Şehircilik Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları, No: 21, 2010, s. 10.

3 RG. 03.04.1950/7473.

4 Ruşen Keleş, “Ernst Reuter ve Türk Kentbilimi”, *Ernst Reuter'in Anısına*, Yayıma Hazırlayan: Ruşen Keleş, Ankara, Ankara Alman Kültür Merkezi, 1986, s. 40.

ilk defa bir yüksek öğretim kurumunda okutulmaya başlanmasıdır. İkincisi ise kent ve kent yönetimine ilişkin konuların yalnızca teknik anlamda kent planlaması açısından değil, aynı zamanda ekonomik ve toplumsal açıdan da ele alınmasıdır. Öte yandan, söz konusu derslerin yüksek düzeyde yönetici yetiştiren Mülkiye'de veriliyor olması da son derece anlamlıdır. Şehircilikte, özellikle şehir plancıları ve mimarların bakışı dışında, mühendis ya da mimar olmayan Reuter'in yaklaşımı Mülkiye için de Türkiye için de çok yeniydi. Türkiye'de başka yüksek öğretim kurumlarında Şehircilik bölümlerinin ekonomik ve toplumsal boyutları da kapsamı ancak 1960'lı yılların başında olmuştur⁵.

1923 yılında kurulan genç Türkiye Cumhuriyeti'nde kırsal toplumdan kentsel topluma geçiş sürecinin başladığı 30'lu yıllarda, ders verme, araştırma ve yayın yapma, konferans ve kurs verme gibi faaliyetlerle Ernst Reuter, Türkiye'de Kentbilim'in gelişmesine önemli katkılarda bulunmuştur. Tarih, coğrafya ve iktisat öğrenimi görmesi, Türkiye'ye gelmeden önce Almanya'da politika ile uğraşması, bir dönem belediye başkanlığı yapmış olması, edindiği bilgi ve birikimi, Reuter'in, Türkiye'nin ekonomik, toplumsal ve siyasal koşullarını dikkate alarak Türkiye'ye aktarmasını sağlamıştır. Avrupa'daki üniversitelerde şehircilik, kent yönetimi, belediyeçilik konularında özellikle akademi ile kamu yönetimini arasında işbirliğini sağlayan, bilimsel çalışmaların yanı sıra, uygulamaya yönelik alan çalışmalarını destekleyen enstitüler bulunmaktaydı ve Reuter Siyasal Bilgiler Okulu bünyesinde de böyle bir yapının kurulması gerektiğini düşünüyordu. Kurulması için hazırlıklarını yaptığı İskan ve Şehircilik Enstitüsü, Reuter'in 1946 yılında Almanya'ya dönmesinden sonra, yaşamını yitirdiği 1953 yılında kurulabilmiştir⁶.

Ernst Reuter'in Enstitü'nün kurulması için büyük çaba harcadığı, bunun için bir tüzük hazırladığı, ancak, kimi olumsuzluklar nedeniyle kuruluşunu gerçekleştiremediği bilinmektedir⁷. Siyasal Bilgiler Okulu'nda göreve başladığı yıllarda Reuter'in asistanının olmaması ve İkinci Dünya Savaşı sırasında yaşanan güçlükler bu nedenlerin başında gelmektedir.

Reuter 1938 yılında Siyasal Bilgiler Okulu Müdürü Prof. Emin Erişirgil ile yazıştığı, hangi görevleri ne şekilde yapabileceğini belirttiği görülmektedir⁸. Bu yazışmalarda bir araştırma enstitüsü kurulmasından da söz edilmekte; hatta enstitü kurulursa, Reuter'in Okul'daki iş yükünün artacağı ve İktisat Vekaleti'nin yapacağı

5 Ruşen Keleş, "Ernst Reuter ve Kent Plancılığı", The Contribution of Ernst Reuter to the Culture of Turkish Urbanization, Heinz Reif ve Moritz Feichtinger (Hrsg.), *Ernst Reuter als Kommunalpolitiker und Gesellschaftsreformer*, Bonn, 2009, s. 185-202.

6 Ruşen Keleş, Ayşegül Mengi, Can Giray Özgül, "Ernst Reuter'in İkinci Vatanı Türkiye'de Çağdaş Kentbilimin Gelişmesine Yaptığı Katkılar (Yayınları Üzerinden Bir Değerlendirme)", *Mülkiye*, Cilt: XXXVI, Sayı: 275, Yaz/2012, s. 12.

7 Ayşegül Mengi, "Kentbilim ve Yerel Yönetimler Alanı ile Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne Alman Bilim İnsanlarının Katkıları", *İkinci Vatan ve Ankara Üniversitesi (1933-1970)*, Kasım Karakütük (Ed.), Ankara, Ankara Üniversitesi Yayını, 2016, s.500.; Fehmi Yavuz, "Prof. Ernst Reuter", *Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 23, Sayı: 3, 1968, s. 133-192.

8 Yavuz, "Prof. Ernst Reuter", s. 154.

görevlendirme ile işin yürütülmesinin güç olduğu belirtilmektedir⁹. Reuter'in Siyasal Bilgiler Okulu yöneticileriyle imzaladığı 12.02.1939 tarihli anlaşmada, "Profesör Reuter Ankara Dil, Tarih-Coğrafya Fakültesinde veya Maarif Vekaletinin göstereceği diğer bir yüksek mektepte Şehircilik dersi Profesörü olarak çalışacak ve Şehircilik Enstitüsü tesis edecektir." denilmekte; benzer biçimde 09.02.1940 tarihli anlaşmada da, "Reuter, Siyasal Bilgiler Okulu'nda veya Maarif Vekaleti'nin göstereceği diğer bir yüksek mektepte Şehircilik dersi Profesörü olarak çalışacak ve Şehircilik Enstitüsü tesis ederek haftada en az dört gün bu enstitünün başında bulunacaktır."¹⁰ ifadesi yer almaktadır.

Dört yıla yakın süreyle asistanlığını yapan, sonra da doçent olarak Reuter ile çalışma olanağı bulan Prof. Fehmi Yavuz'un aktardığına göre, Reuter, Siyasal Bilgiler Okulu Müdürü Prof. Emin Erişirgil'e 08.08.1938 tarihinde yazdığı mektuba eklediği belgede Enstitü hakkındaki görüşlerini geniş bir biçimde iletmiştir¹¹. Reuter, Enstitü'nün kurulması durumunda çok önemli bir işleve sahip olacağını belirtmekte ve şu değerlendirmeyi yapmaktadır:

"Bu alanın dünya ölçüsündeki bütün yetkilileri tarafından kabul edildiği üzere, Komün idareleri, uygulamada olağanüstü bir gelişme kaydetmiş ve ilmi bakımdan değerli incelemeler yapılmış olan Almanya'da bile ilk defa 1928'de, yani 1808 tarihli Temel Kanun teşkil eden Stein Belediye Kanununun kabulünden 120 yıl sonra, Berlin Üniversitesi'ne bağlı bir Komün Bilgisi Araştırma Enstitüsü kurulmuştur. Bu alandaki inisiyatif devletten daha çok komünlerin kendisinden, özellikle komünlerin bir örgütlenmesi demek olan Alman Belediyecilik Dernekleri Birliğinden (Deutsche Staedtetag) gelmiştir.

Almanya gibi bir memlekette (öteki Avrupa memleketlerinde de benzeri bir durum vardır) komün bilgisi ve komün idareleri hakkındaki teorik araştırmalar büyük belediyelerde ve onların kurdukları örgütler kanalıyla geliştirilmiştir. Olağanüstü muhtariyetle donatılmış olan belediyeler, idareci memurlarını yüksek öğrenim görmüş çevrelerden sağlarlar. Önemli yüksek idari mevkilerde bulunanlarla, genel idare dallarında ve teknik alanlarda çalışanların durumu hiç bir zaman yüksek devlet memurlarınınkinden farklı değildir. Bu alanda yüksek nitelikteki elemanların, üstün ücret ve çalışmada bağımsızlık ve etkili olma imkanı sağlaması nedeni ile belediye idarelerine gitme eğiliminde oldukları söylenebilir.

19. yüzyılın sonunda ve 20. yüzyılın başında komün idarelerini özel ihtiyaçlara göre ayarlama çalışmalarına önce belediye tatbikatçıları ampirik yoldan, kendi tecrübelerine dayanarak, komün bilgisi literatürü geliştirmekle başladılar. Bu yayımlar Üniversitelerden çok, belediyelerde çalışan yüksek idareci memurlarla, fahri çalışan çok sayıdaki hemşehrilerin ihtiyacına cevap verecek nitelikte idi¹².

Bütün bunlara rağmen tatbikat, malzemenin bir araya getirilmesine, tasnif edilmesine ve değerlendirilmesine elverişli merkezi kuruluşlara olan ihtiyacı durmadan artırıyordu. Bu gibi merkezi kuruluşlar şehirlerin ve belediyelerin

9 Yavuz, "Prof. Ernst Reuter", s. 155.

10 Yavuz, "Prof. Ernst Reuter", s. 156.

11 Yavuz, "Prof. Ernst Reuter", s. 156.

12 Belki de bu nedenle uzun yıllar Enstitü'nün Genel Kurulu'nda uygulayıcılar ve idareciler yer aldı.

muhtar idarelik karakterlerine uygun olarak önce, idarenin türlü dallarında görev alan yüksek memurların kurduğu mesleki gönüllü teşekküller tarafından meydana getirildi. Böylece teknik elemanlar, eğitimciler, sağlıkçılar, doktorlar, istatistikçiler ve benzerleri, mesleki özel günlük tasalarının yanında, çalışma alanlarının genel sorunlarıyla uğraşacak mesleki teşekküller kuruyorlardı. Birçok ihtisas dergilerde, zamanla birleşen ve şehir istatistikçilerinin özel yayını olan Alman şehir istatistik el kitabı gibi bir çok önemli eserler bu yoldan ortaya çıktı.

Alman büyük şehirlerinin, Alman şehirleri birliği adı altında meydana getirdiği resmi kuruluşun kaydettiği gelişme hepsinden daha önemli oldu. Burada belediyelerde ve yüksek idareci memurların kurduğu yukarıda adı geçen özel karakterdeki teşekküllerde yapılan bütün çalışmalara ait bilgileri, ilmi araştırmaları, dergilerde ya da başka yayınlarda bir araya getiren merkezi bir kuruluş geliştirildi. Bu merkezden belediyeler, yalnız kendi çıkarlarını Bakanlıklara ve kanun koyucularına karşı koruyan bilgileri değil, önemli bütün sorunlar hakkındaki yayınları da elde edebiliyorlardı.”¹³

Yine, Reuter'in, bu açıklamaları çerçevesinde Türkiye için de değerlendirmeler yaptığı dikkat çekmektedir:

“Türkiye kendi memleketinde, başka ülkelerde ağır adımlarla ve uzun yıllar içinde elde edilen sonucun, olayların baskısı altında da olsa, bir çırpıda ortaya çıkmasını bekleyemez. Bu alanda büyük çıkarlar söz konusu olmaktadır. Bugün idare, yalnız büyük şehirlerde değil, orta büyüklükteki şehirlerde ve büyükçe belediyelerde de geniş teknik bilgi ve meselelerde anlayış istemekle kalmıyor, mümkün ve gerekli olan hakkında da eğitilmiş bir bakış istiyor. Başka ülkelerin ve öteki Türk Belediyelerinin tecrübelerinden kendi işlerinde faydalanma imkanının sağlanması inkar edilemez bir ihtiyaçtır. Denenmemiş alanlarda yeni adımlar atılacağı zaman ve ciddi kararlar almak üzere hazırlık yapılırken, bu ihtiyaç çok daha büyük bir önem kazanır. Burada yalnız, hiç bir zaman dar anlamda teknik bir problem olmayan, genel ekonomik açılardan da değerlendirilmesi gereken, imar planlarını örnek olarak zikretmek isterim.

Bu koşullar içinde kurulacak bir Şehircilik Araştırma Enstitüsü ile büyük işler başarılabilir. Böyle bir enstitünün görev alanı aşağıdaki gibi olmalıdır:

- Malzemenin toplanması ve değerlendirilmesi,
- Belediye memurlarının meslek öncesi ve meslek içi eğitimi,
- Mahalli İdarelere tavsiyelerde bulunmak,
- Yayın yapmak.”¹⁴.

Mülkiye ile İskan ve Şehircilik Enstitüsü tarihine ışık tutan yazısında Prof. Fehmi Yavuz, Reuter'in Enstitü kurma hazırlıklarını ayrıntılı bir biçimde anlatmaktadır. Bu nedenle yazının aynen aktarılmasında yarar bulunmaktadır:

13 Yavuz, “Prof. Ernst Reuter”, s. 156-158.

14 Yavuz, “Prof. Ernst Reuter”, s. 158-159.

“... Reuter mektubuna eklediği, Enstitü hakkındaki notun geri kalan 4 sayfasında (5-8) kurulacak Mahalli İdareler Enstitüsünün, bu dört kümede topladığı¹⁵ çalışma alanının her biri hakkında ayrıntılı bilgi verdikten sonra, burada çalışacak personelin niteliğine, bu amaçla yapılacak masrafa da değinmektedir.

Elimizde bulunan belgeler arasında Reuter'in böyle bir enstitü için hazırladığı *tüzük tasarıları* da vardır. Aynı zamanlarda hazırlandığı anlaşılan Almanca ve İngilizce tasarlarda bazı farklılıklar göze çarpıyor. Almanca taslak o zaman Türkçeye çevrilmiş ve fakat İngilizce taslak için böyle bir şeye rastlanmamıştır. Biz her iki taslaktan da faydalanarak Reuter'in kafasında biçimlenen Enstitünün yapısını somut olarak ortaya koymaya çalışmak istiyoruz.

Almanca taslağın birinci maddesinde: “Siyasal Bilgiler Fakültesi Okulu içinde bir Şehircilik (Mahalli İdareler) Enstitüsü kurulmuştur, denildikten sonra ikinci maddede görevler şöyle sıralanmıştır.

- Komün bilgisi ile ilgili belgeleri, yayınları ve malzemeyi toplamak,
- Komün bilgisi hakkındaki bütün konuları aydınlatmağa, araştırmağa yeterli bir nitelikte özel kitaplık kurmak ve idare etmek,
- Mahalli İdarelerin kendi görevleri ve çalışmaları hakkında yapacakları araştırmaları desteklemek ve teşvik etmek. Bu türlü araştırmalarda Siyasal Bilgiler Okulu ile öteki Fakülteler öğrencilerinin görev almasını sağlamak,
- Bu amaçla hazırlanmış bir araştırma ve çalışma programına göre Türk Mahalli İdarelerinin ilişkileri ve ihtiyaçları hakkında özel ilmi etüdler yapmak,
- Enstitü çalışmalarını değerlendiren, özellikle Türk Mahalli İdarelerinin ihtiyaçlarına cevap veren üç ayda (6 ayda, en çok bir yılda) bir ilmi dergi çıkarmak,
- Mesleki haberleri Mahalli İdarelere ulaştırmak, öğüt ve haberleşme yollarıyla bu idareler arasındaki tecrübe değiş, tokuşuna aracılık etmek,
- Zamanla, Mahalli İdarelerde çalışan memurların ihtiyacını karşılayacak nitelikte, hukuki iktisadi ve teknik meseleler hakkında bir kitap serisinin meydana gelmesini sağlamak.”

Enstitünün idaresi ve kontrolü hakkındaki üçüncü madde de şöyledir:

“Siyasal Bilgiler Okulu içinde yer alan bu Enstitü doğrudan doğruya Müdürün kontrolü altındadır. Programların hazırlanması ve yayın işleri gibi çok önemli konular hakkında görüşleri alınmak üzere, okulda bu ihtisas dalıyla ilgili bulunan öğretim üyelerinden bir Komisyon kurulur. Bu Komisyonun yayın ve çalışma programlarının düzenlenmesi hakkındaki mütalaası bağlayıcıdır.”

15 Malzemenin toplanması ve değerlendirilmesi; belediye memurlarının meslek öncesi ve meslek içi eğitimi; mahalli idarelere tavsiyelerde bulunmak; yayın yapmak.

... 5. maddede ise, Enstitü işlerinin yürütülmesi için gerekli bulunan şu kadro yeralmıştır.

- Bir Müdür
- Bir Uzman
- Bir Doçent
- Bir İlmi Asistan
- Bir Sekreter
- Bir Daktilo

Yukarıda sözünü ettiğimiz *İngilizce metnin* Almanca taslaktan ayrıldığı bir kaç noktayı şöyle özetleyebiliriz:

- Enstitünün açacağı kurslarda okutulacak dersler, uygulanacak eğitim metodu, kursa devam edeceklerin seçimi, aylık, yolluk ve gündeliklerinin, Enstitü masraflarının nasıl karşılanacağı hakkında hükümler vardır.
- Enstitü Belediye idarecileriyle ilişki kurmak ve sürdürmek için, zaman zaman kongreler düzenleyecektir.
- Enstitü İçişleri ve Milli Eğitim Bakanlıklarının ortak idareleri altında bulunacaktır.
- Enstitü 3 ay içinde ayrıntılı bir müfredat programı ile çalışma programı hazırlayacaktır. Bunun İçişleri ve Milli Eğitim Bakanlıklarınca onaylanması gerekir.
- Enstitü masraflarını İçişleri Bakanlığı karşılayacaktır.

Yakın münakale kitabının [Reuter'in] müsvevtelerini tamamladıktan sonra okul müdürüne sunduğu 10.3.1942 tarihli mektubunda Reuter şöyle diyor:

“Bir Etüd Enstitüsü kurulduğu takdirde şüphesiz çok faydalı, sistemli ve verimli bir surette çalışabilecektir. Böyle bir Enstitü Mahalli İdarelerin, bilhassa belediyelerin, hususi vaziyetleri, ihtiyaçları ve problemleri ile meşgul olacaktır. Bu da önceden yaptığım gibi nispeten az masrafla kurulabilecektir. Bu suretle bugün dağınık ve bulunması güç olan bütün materyal toplanarak, kontrol edilerek ve işlenerek alakadar olan idarelere kıymetli bir yardım temin etmek imkanı hasıl olacaktır... Maddi imkanları bulmak için belki belediyeler bankası ve belediyeler fen heyeti ile işbirliği yapmak bir çare olarak tavsiye edilebilir.

Harpten sonra Mahalli İdareleri fazla inkişaf ettirmek için büyük gayretler sarfetmek lazım geleceği herkesçe kabul edilen bir hakikattir. Harbeden memleketler bile harpten sonra yapılması lazım gelen işler için şimdiden hazırlıklarla meşguldürler. Bu iş bugünden başlamanın faydaları inkar edilemez. “

Milli Eğitim Bakanlığından İktisat Vekaletine, Bakan Hasan Ali Yücel imzasıyla gönderilen 8 Mart 1939 tarihli aşağıdaki yazı da, başlangıçta bu işe verilen önemi göstermektedir.

“Siyasal Bilgiler Okulu programlarında Şehircilik ve Komün bilgisi dersleri mevcut olup idare memuru olacakların bu yoldaki malumatını artırmaya çalışmakta ise de bu işi geniş bir surette yapabilmek için mezkur okulda bir Şehircilik Enstitüsü açılması uygun görülmüştür.

Ancak böyle bir teşebbüsün başarılabilmesi için önce yüksek vekaletlerinin müsaadesiyle Siyasal Bilgiler Okulunda Şehircilik dersleri vermeye memur edilen müteahhas Reuter'in bu Enstitü işleriyle tavgif edilmesi icabettiğinden vekaletlerinin muzaheret ve yardımlarına müracaata lüzum hasıl olmuştur.

Esas itibariyle buna muvafakat buyurulduğu takdirde vekaletlerinden almakta olduğu 800 liranın 400 lirası vekaletimiz tarafından verilmek ve haftada üç gün Siyasal Bilgiler Okulunda çalışmak üzere adigeçen Profesörden Enstitü için de istifade edilmesine müsaade buyurulmasını saygılarımla dilerim.”

Görüldüğü gibi, Reuter, hazırladığı taslak tüzükte İskan ve Şehircilik Enstitüsü'nün görevlerinden, organlarına, personelinden mali kaynaklarına kadar tüm ayrıntıları düzenlemiştir. Daha sonra çıkarılan ve Enstitü'nün hukuki dayanaklarından birisini oluşturan yönetmeliklerde de benzer hükümlerin bulunduğu görülmektedir. Ancak, Reuter'in öngördüğü biçimde yardımcı personel ve mali kaynak ne O'nun döneminde, ne de daha sonraki dönemlerde yeterli biçimde sağlanamamıştır.

Yine, Enstitü'nün Genel Kurulu Reuter'in olmasını istediği biçimde, kurulduğu dönemde karma bir yapıya sahipti. Siyasal Bilgiler Fakültesi öğretim üyelerinin yanı sıra, başka üniversitelerden öğretim üyeleri de Enstitü Genel Kurulu'nda yer alıyordu. Karma yapının önemli bir unsuru da, Genel Kurul'da, akademisyenlerin dışında, o dönem bürokraside görev yapan üst düzey kamu yöneticilerinin de bulunmasıydı. Böyle karma bir yapının amacı, Enstitü'nün çalışma alanı olan kent, kentleşme ve kent yönetimi alanlarında kuramcıları ve uygulayıcıları bir araya getirmek ve işbirliği yapmaktır.

Öte yandan, Enstitü'nün, çalışma alanındaki önemli ve güncel konularla ilgili konferanslar düzenlemek ve yayın yapmak işlevlerini başarıyla yerine getirdiği görülmektedir. “İskan ve Şehircilik Haftası Konferansları”¹⁶ adı altında bugüne kadar on beş konferans düzenlenmiş ve hepsi kitap haline getirilerek yayımlanmıştır. Bu konferanslardan on biri 1980 öncesi dönemde gerçekleştirilmiştir. Konferanslara Türk bilim insanları, üst düzey yöneticiler, meslek odası temsilcilerinin yanı sıra, yabancı bilim insanları da katılmıştır. Konferansların içeriklerine, ele alınan konu başlıklarına göz atmak, o dönemlerde öne çıkan şehircilik sorunlarını da görmek açısından önemlidir.

İskan ve Şehircilik Haftası Konferansları'nın ilki 7-12 Haziran 1954'de yapılmıştır. Bu Konferans'ta ele alınan başlıklar, “Şehircilik İlmi/Prof. Hamit Sadi Selen”, “İç İskan Meseleleri/Necati Turgay”, “Milli Planlamada Köyün Rolü/Prof. Ernst

16 Bu toplantıların “Konferanslar” olarak adlandırılmasının nedeni, toplantılarda sunulan her bildirinin “konferans” olarak adlandırılmasındandır.

Egli", "Şehirciliğimizin Bugünkü Durumu ve Genel Meseleleri/Prof. Fehmi Yavuz", "Mesken İhtiyacımız ve İktisadi Meseleleri/Doç. Sadun Aren", "Ulaştırma ve İskan/Orhan Mersinli", "Topraktan Faydalanma Orman ve İskan/Dr. Fuat Adalı", Türkiye'nin Su Serveti ve İmar İşleri/ Prof. Hamit Sadi Selen", "İskan Politikamızda Su Problemleri/Prof. Kerim Ömer Çağlar", "Tabii Kaynaklar ile İnsan Toplulukları Arasında Münasebet/Behiç Hazar", "Türkiye Umumi Toprak Haritası/Ziya Arıkkök", "Türk Şehirleri ve Türkiye'de Şehircilik/Mithat Yenen", "Türkiye'de Bir İç İskan Örneği/ Prof. Hamit Sadi Selen" ve "Ziraat Topraklarının Hukuki Rejimi İle İlgili Bazı Meseleler/Prof. Dr. Kemal Fikret Arık"dir¹⁷.

İkinci İskan ve Şehircilik Haftası Konferansları 5-7 Haziran 1957'de gerçekleştirilmiştir. O dönemin Siyasal Bilgiler Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Kemal Fikret Arık, yaptığı Açış Konuşmasında, genel konuları ele almak yerine belirli bir konunun enine boyuna tartışılmasını tercih ettiklerini ve bu konuyu da bölge planlaması olarak belirlediklerini ifade etmektedir¹⁸. "Tennessee Vadisi Müessesesi/Dr. R. O. Niehoff", "Bölge Planlaması ve Coğrafya/Prof. Hamit Sadi Selen", "Bölge İdaresinin Bazı Önemli Veçheleri ve Modern Sanayi Dünyasında Mahalli İdare/Dr. W. F. Jungwirth", "Sanayi Kuruluş Yeri/Doç. Dr. Erol Tümetekin", "Şehirlerimizin Büyümesi ve Bölge Plancılığı/Prof. Fehmi Yavuz", Bölge Sınırlandırmasının Esasları/Prof. Dr. Sırrı Eriç", Türkiye'de Bölge Planlaması Hazırlıkları/Aydın Murat Germen", "Zonguldak Kömür Havzası Bölge Planı/Mithat Yenen", "İkinci İskan ve Şehircilik Haftası Müzakerelerinden Notlar/Ruşen Y. Keleş" bu Konferanslar'da ele alınan konulardır¹⁹.

Üçüncü İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları, 21-23 Mayıs 1958'de düzenlenmiştir. Enstitü Müdürü Prof. Hamit Sadi Selen yaptığı Açış Konuşması'nda²⁰: "...Üçüncü İskan ve Şehircilik Haftası'nın programını hazırlarken Enstitü Yönetim Kurulu daha ziyade şu cihetleri göz önünde tutmuştur. 1957 Haziran'ındaki "İkinci İskân ve Şehircilik Haftası" kapanırken toplantıya katılan üyeler, gelecek İskân ve Şehircilik Haftasında şehir plancılığı ve mesken meselelerinin görüşülmesini istemişlerdi. Bununla beraber "Üçüncü İskân ve Şehircilik Haftası" İmar ve İskan Vekaletinin Kuruluş Kanununun neşri günlerine tesadüf etmesi dolayısıyla İmar ve iskan Vekaletinin kuruluşu da umumi bir alaka uyandırmakta idi...", demektedir. Konferans'ta, "İmar ve İskan Vekaletinin Teşkilat ve Vazifesi/Medeni Berk", "Arsa Meselesi ve İmar/Prof. Fehmi Yavuz", "Şehircide Aranan Vasıflar/F. Bath", "Şehirciler ve Planlar/Aydın M. Germen", "100 Binden Fazla Nüfuslu Şehirlerde Aile, Kira ve Mesken Durumu/Ratip Yüceuluğ",

17 *İskan ve Şehircilik Haftası Konferansları*, Ankara, AÜ. Siyasal Bilgiler Fakültesi İskan ve Şehircilik Enstitüsü Yayınları, No: 1, Yeni Matbaa, 1955.

18 Kemal Fikret Arık, "Açış Konuşması", *İkinci İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları*, 5-7 Haziran 1957, Ankara, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, No: 79/61, İskan ve Şehircilik Enstitüsü Yayınları, No: 4, 1958, s. 4.

19 *İkinci İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları*, 5-7 Haziran 1957, Ankara, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, No: 79/61, İskan ve Şehircilik Enstitüsü Yayınları, No: 4, 1958.

20 Hamit Sadi Selen, "Açış Konuşması", *Üçüncü İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları*, 21-23 Mayıs 1958, Ankara, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, No: 95/77, İskan ve Şehircilik Enstitüsü Yayınları, No: 5, s. 3.

“Türkiye’de Mesken Kredisinin İnkişafı/Fikret Aytekin”, “Kendi Evini Yapana Yardım/R. Strickler” konuları tartışılmıştır²¹.

19-21 Nisan 1960 tarihlerinde Dördüncü İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları düzenlenmiştir. Prof. Fehmi Yavuz’un Enstitü Müdürü olduğu bu dönemde düzenlenen Konferans’ta gündemde önemli yer tutan konut sorunu ve Türkiye’deki çeşitli planlama örnekleri ele alınmıştır. Üzerinde durulan konular “Belediye Maliyesi/İsmail Hakkı Ülkmen”, “Mesken Araştırmaları/N. Dinçer ve İ. Kuntbay”, “Mesken Kanunu Hazırlıkları/Orhan Alsaç”, “Gecekondu Konusu/Fehmi Yavuz”, “Mesken İhtiyacının Tahmini ve Şehirlerimizdeki Mesken İhtiyacı Hakkında Bir Deneme/Cevat Geray”, “Köyceğiz Kalkınma ve Deneme Bölgesi/M. Sestini”, “10 Yıllık Zirai Kalkınma Programı/Akif Çakman”dır²².

Beşinci İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları, (Köyle İlgili Bazı Meseleler), 3-7 Nisan 1961 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir. Enstitü Müdürü Prof. Fehmi Yavuz, “... Büyük şehirlerimizin problemlerini hal için araştırmalarımıza çok uzaklardan, köylük yerlerden başlamak, her meselenin bütün içindeki yerini bilmek ve görmek gerekir. İşte bu haftanın köy konularına ayrılmasının başlıca nedeni budur...”²³ diyerek, Konferans’ın konusunun neden köyle ilgili olarak seçildiğini açıklamaktadır. Beşinci İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları’nın Devlet Planlama Teşkilatı’nın kurulmasından sonraki ilk Konferans olması önemlidir. Prof. Fehmi Yavuz’un da vurguladığı gibi, “... Böylece, köylük ve şehirlik yerleri ile, memleket ölçüsünde girilecek planlı çalışmaların ilk adımları atılmış bulunuyor...”²⁴. Dönemin İmar ve İskan Bakanı Rüştü Özal’ın Konferans’ın açılışında yaptığı konuşmada İskan ve Şehircilik Enstitüsü için söyledikleri dikkat çekicidir: “...Ve yine, müsaade buyurulursa, bahsedilen bu fırsattan faydalanarak, İskan ve Şehircilik S[E]nstitüsünün, Siyasal Bilgiler Fakültesinin bir asrı aşan ilmi ve mesleki varlığı içinde yerini almış olmasını, Bakanlığımızın bir şansı olarak görmekte ve her zaman, rehber olacağına inandığım Enstitü mesaisini memnunlukla karşılamakta olduğumuzu da ilave edeyim...”²⁵. Beşinci İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları’nda on dört sunum yapılmıştır; bunlar, “Köy İncelemelerinde Metod/Doç. Dr. İbrahim Yasa”, “Türkiye’de Köylü Nüfus ve Şehirlere Akın/Dr. Ruşen Y. Keleş”,

21 Fehmi Yavuz, “Önsöz”, *Üçüncü İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları*, 21-23 Mayıs 1958, Ankara, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, No: 95/77, İskan ve Şehircilik Enstitüsü Yayınları, No: 5, 1959, s. V.

22 *Dördüncü İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları*, 19-21 Nisan 1960, Ankara, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, No: 119/101, İskan ve Şehircilik Enstitüsü Yayınları, No: 7, 1961.

23 *Beşinci İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları, Köyle İlgili Bazı Meseleler*, 3-7 Nisan 1961, Ankara, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, No: 139/121, İskan ve Şehircilik Enstitüsü Yayınları, No: 9, 1962.

24 Fehmi Yavuz, “Önsöz”, *Beşinci İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları, Köyle İlgili Bazı Meseleler*, 3-7 Nisan 1961, Ankara, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, No: 139/121, İskan ve Şehircilik Enstitüsü Yayınları, No: 9, 1962, s. V.

25 Rüştü Özal, “Birkaç Söz”, *Beşinci İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları, Köyle İlgili Bazı Meseleler*, 3-7 Nisan 1961, Ankara, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, No: 139/121, İskan ve Şehircilik Enstitüsü Yayınları, No: 9, 1962, s. IX.

“Orman İçi Köylerde İskan Meselesi/Doç. Dr. Hayrettin Nuray”, “İç İskan ve Köylerimizin Birleştirilmesi/Muzaffer Atık”, “Küçük Aile İşletmeleri/Turgut Özus”, “Köy Yapıları, Özellikleri ve Problemleri/Prof. Dr. Necmi Sönmez”, “Türkiye Ekonomisinde Zirai İstihsalın Önemi ve Arttırılması İmkânları/Dr. Yusuf Saim Atasagun”, “Köy Bütçesi/Muzaffer Akalın”, “Köyde Eğitim ve Bölge Okulları/Rauf İnan”, “Köyde Elektrik/Turhan Onur”, “Köyde Su Problemi/Dr. Enver Kurdoğlu”, “Köyde Sağlık İşleri/Dr. M. Sadık Baykaner”, “Köy Haritaları ve İmar İşleri/Muhittin Aran”, “Arazi Kadastro/Celalettin Songu”dur²⁶.

11-13 Haziran 1962 tarihlerinde yapılan Altıncı İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları'nda, “Şehir ve Bölge Planlaması İçin Eğitim ve Teşkilatlanma” konusu tartışılmıştır. Konferans'ta, “Bölge Planlaması Eğitimi ve Türkiye'nin Kalkınma Politikası/Prof. Dr. Lloyd Rodwin”, “Şehirciliğimiz ve Politikacılar/Prof. Fehmi Yavuz”, “Şehircilik ve Halkla İşbirliği/Prof. Dr. Frederick Tamms”, “Merkezi Hükümet ve Taşra Teşkilatı: Bölge Planlamasının Geleceği/Malcolm Rivkin”, “Mahalli İdareler ve Planlama/Orhan Alsaç”, “Toplum Kalkınması/Abid Hussain” ve “İller Bankası ve Türk Şehirciliği/Selahattin Babüroğlu” başlıklı sunumlar yapılmıştır²⁷. Bu Konferans'ta şehir ve bölge planlaması eğitimi ile şehir ve bölge planlaması için örgütlenme konuları ele alınmıştır; Konferans'a yabancı akademisyenler ve uzmanlar önemli katkılarda bulunmuşlardır. Bunlardan birisi, MIT (Massachusetts Institute of Technology) Şehir ve Bölge Planlama Fakültesi'nden Prof. Dr. Lloyd Rodwin'dir.

Altıncı İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları'nın Açış Konuşmasını yapan Siyasal Bilgiler Fakültesi Dekanı Prof. Bedri Gürsoy, Enstitü'nün kuruluşunu anlatırken Mülkiye Tarihi'ne ışık tutmaktadır. Siyasal Bilgiler Okulu'nun Siyasal Bilgiler Fakültesi haline gelmesi sürecinde Okul'un hocalarının katkılarını ve etkilerine dikkat çeken Gürsoy, gelişmeleri ve Enstitü hakkındaki görüşlerini şöyle anlatmaktadır:

“... Mülkiye'yi Fakülte haline getirecek kanun tasarısının Meclisin çeşitli encümenlerinde yapılan müzakerelerini –hatta o zamanki müdürümüze haber vermeden- arkadaşım Fikret Arık Beyle birlikte bendeniz takip etmişim. Tasarıya son şeklini Bütçe Encümeni verdi. Raportörü de şimdiki Başbakan yardımcımız sayın Akif İyidoğan idi.

İşte 5627 sayılı kanunun birinci maddesindeki Maliye, İdari İlimler, Dış Münasebetler ve Şehircilik ve İskan adıyla başlıca dört Enstitünün Fakülte sinesinde kurulmasını emreden kanun maddesi Bütçe Encümeninde sayın Akif İyidoğan ile yanyana oturup tasarıya son şeklini vermeye çalışırken 1950 yılı Nisanının ilk günlerinde yazılmıştı...

... O zamandanberi Enstitü mensuplarının ve hususiyle Enstitünün şimdiki kıymetli Müdürü arkadaşım Prof. Fehmi Yavuz'un yardımları ile bu Haftalar büyük bir

26 *Beşinci İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları, Köyle İlgili Bazı Meseleler*, 3-7 Nisan 1961, Ankara, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, No: 139/121, İskan ve Şehircilik Enstitüsü Yayınları, No: 9, 1962.

27 *Altıncı İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları, Şehir ve Bölge Planlaması İçin Eğitim ve Teşkilatlanma*, 11-13 Haziran 1962, Ankara, İskan ve Şehircilik Derneği Yayınları, No: 1, 1962.

intizamla yapılmaktadır. Her Hafta, memleketimizin ayrı ve özel bir konusuna ışık tutmakta, ilim ve tatbikat adamlarının istifadelerine arz edilen eserler vermektedir.

İtiraf etmeliyim ki, bizim bu Enstitüleri kurarken tasarladığımız şeyler bu çalışmalardan biraz daha iddialı idi. Biz, Türkiye'nin kalkınmasında iskan konusunun, şehirleşmenin çeşitli problemlerinin burada incelenmesini, açılacak kurslar ve tertiplenecek doktora programlarında bu sahada çalışanlara ihtisas kazandırılmasını arzuluyorduk. O zamanki düşünce ve tasavvurlarımızın ilhamı ile her yıl büyük intizamla toplandığını biraz önce de belirttiğimiz Şehircilik ve İskan Haftalarından sonra artık bir Bakanlığa da kurulmuş olan İskan, Bölge Plancılığı ve şehirleşme işleriyle ihtisas kurslarının, Doktora tedrisatının da burada yapıldığını görmek istediğimizi ifade etmekten kendimi alamıyacağım..."²⁸.

Prof. Bedri Gürsoy'un 1962 yılında dile getirdiği bu dilek uzun yıllar sonra gerçekleşmiş, kent, çevre ve yerel yönetim konularında, doktora ve yüksek lisans kapsayan lisansüstü program başlatılmıştır ve hala sürmektedir.

Gürsoy, Açış Konuşmasında önemli bir konunun daha altını çizmiştir:

"... Üzerinde duracağım bir başka nokta da şudur: Uzun yıllar biz, nazariyat ile tatbikatın birleşmesi, akademik çalışmaların toplum meselelerine ve onun yararına çevrilmesi, bilgiyi Üniversitenin fildişi duvarlarından çıkararak meslek mensuplarına ve geniş halk kitlelerine intikal ettirilmesi için mücadele ettik... Bu vesileden faydalanarak Şehircilik ve İskan konumuzun memleketin en ziyade muhtaç olduğu bir alanda bu rolü oynamasını da candan temenni ediyorum..."²⁹.

Yedinci İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları, Türkiye'de Bölge Planlaması Alanındaki Gelişmeler ana başlığıyla 11-13 Haziran 1963 tarihlerinde yapılmıştır. Konferans'ta ele alınan konu başlıkları, "Türkiye'de Bölgelerarası Dengesizlikler/Dr. Ruşen Y. Keleş", "Türkiye'de İç Göçler/Sami Öngör", "Planlama Mekanizması, Sanayi Kuruluş Yeri ve Yeni Şehirler/Prof. Peter Self", "Doğu Marmara Bölgesi Ön Planı/Tuğrul Akçura", "Bölge plancılığımız Bakımından Edirne şehri ve Doğu Trakya/Prof. Hamit Sadi Selen", "Kasaba ve Küçük Şehirlerimizin Nüfus Hareketleri İçindeki Yeri/Prof. Fehmi Yavuz", Merkezi Hükümet Teşkilatı Araştırma Projesi/Prof. K. Fikret Arık ve Kenan Sürgit"³⁰.

Sekizinci İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları 14-18 Aralık 1964 tarihlerinde yapılmıştır. "Türkiye'de Bölge Planlaması, Mahalli İdareler ve Toplum Kalkınması" başlıklı Konferans'ta sunulan bildiriler, "Bölge Kalkınması İçin Örgütlenme/Dr. Raanan Weitz", "Doğu Bölgesinin Kalkınması/Prof. Dr. Osman Okyar", "Sanayi Bölgeleri

28 Prof. Bedri Gürsoy, "Açış Konuşması", *Altıncı İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları, Şehir ve Bölge Planlaması İçin Eğitim ve Teşkilatlanma*, 11-13 Haziran 1962, Ankara, İskan ve Şehircilik Derneği Yayınları, No: 1, 1962, s. IX-XI.

29 Prof. Bedri Gürsoy, "Açış Konuşması", *Altıncı İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları, Şehir ve Bölge Planlaması İçin Eğitim ve Teşkilatlanma*, 11-13 Haziran 1962, Ankara, İskan ve Şehircilik Derneği Yayınları, No:1, 1962, s. IX-XI.

30 *Yedinci İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları, Türkiye'de Bölge Planlaması Alanındaki Gelişmeler*, 11-13 Haziran 1963, Ankara, İskan ve Şehircilik Derneği Yayınları, No: 2, 1964.

Seçiminde Kriterler/Nejat Ölçen", "Zonguldak Bölge Planı/Yılmaz Güler", "Çukurova Bölge planı/Teoman Baykal", "Adem-i Merkeziyet ve Yetki Genişliği/John Foster", "Türkiye'de Mahalli Politikacılar/Frank Tachau", "Gecekondu Ailelerinin İş Güç İşleri/Prof. Dr. İbrahim Yasa", "Ereğli'de Şehirleşme ve Bazı Sosyal Değişme Eğilimleri/Doç. Dr. Mübeccel Kıray", "Toplum Kalkınmasında Araştırma/Nabi Dinçer", "Toplum Kalkınması Programlama ve Uygulama Birimi Olarak İlçe/Dr. Cevat Geray", "Toplum Kalkınması ve Mahalli İdareler/Tom Askwhit"dir³¹.

1969 yılında düzenlenen Dokuzuncu İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları, "Türkiye'de Orman Köyleri, Yerleşme, Bölge Planlama, Şehirleşme, Doğu Anadolu'nun Sorunları" başlığıyla, "Türkiye'de Dağ ve Orman Köylerinin Yerleşme Sorunları/Doç. Dr. Cevat Geray", "Keban-Eski Eserler Baraj, Göl Sahasındaki Tarihi Eserlerle İlgili Ön Çalışmalar/Dr. Cevat Erder", Üniversitelerin Kuruluş Yeri Sorunu/Aydın Germen", "Optimal Şehir Büyüklüğü ve Türk Şehirleri/Tuğrul Akçura", "Türkiye'nin Kıyı Sorunları ve Politikası/Vedat Dalokay", "Politika ve Yerleşme Sorunlarımız/Prof. Fehmi Yavuz", "Bölge Planlamasında Örgütlenme Sorunları/Doç. Dr. Ruşen Keleş", "Doğu Anadolu Kalkınma Sorunları/Prof. Dr. İbrahim Aksöz" bildirilerinden oluşmaktadır³².

Onuncu ve Onbirinci İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları birarada, "Şehirciliğin Bazı Güncel ve Yerel Sorunları" başlığıyla, 1971 yılında yayımlanmıştır³³. "Ankara Gecekondu Topluluklarında Kentleşme/Prof. Dr. İbrahim Yasa", "Ankara'da Şehir İçi Ulaşım Hizmetleri Sorunu/Prof. Fehmi Yavuz", "Şehirleşme ve Arsa Sorunlarımız/Prof. Fehmi Yavuz", "Türkiye'de İnşaat Kesiminde Yabancı Uzmanlar ve Firmalar/Sedat Özko", "Türkiye'de Büyük Şehirlerin Yönetimi Sorunu/Şerif Tüten", "Plan Uygulaması/Ömer Faruk Erdem", "Bölgeler Arası Dengesizlikler/Özmen Kendir", "Hava Kirlenmesi Açısından Ankara'da Yeşil Yeşil ve Açık Alan Sorunu/Doç. Dr. Yüksel Öztan", "Peyzaj Mimarlığı Yönünden Boğaz Köprüsü/Dr. Selami Sözer", "Şehir ve Bölge Planlaması Açısından "Boğaz Köprüsü"/İlhan Tekeli", "Türkiye'de Amerikan Barış Gönüllülerinin Toplum Kalkınması Çalışmaları/Müslim Özbalkan", "Göçmenlerin Yerleşme Sorunları/Doç. Dr. Cevat Geray", "Küçük Belediyelerin Sorunları/Prof. Dr. İbrahim Yasa" başlıkları ele alınmıştır.

Bu dönemde Enstitü'nün öteki yayınları arasında Prof. Fehmi Yavuz'un, *Şehirciliğimiz Hakkında Mukayeseli Raporlar* (1956); İbrahim Öğretmen'in, *Ankara'da 158 Gecekondu* (1956); Prof. Fehmi Yavuz'un, (Tercüme), *Şehircide Aranan Vasıflar* (1960); Dr. Ruşen Y. Keleş'in, *Şehir ve Bölge Planlaması Bakımından Şehirleşme*

31 *Sekizinci İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları, Türkiye'de Bölge Planlaması, Mahalli İdareler ve Toplum Kalkınması*, 14-18 Aralık 1964, Ankara, İskan ve Şehircilik Derneği Yayınları, No: 3, 1966.

32 *Dokuzuncu İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları, Türkiye'de Orman Köyleri, Yerleşme, Bölge Planlama, Şehirleşme, Doğu Anadolunun Sorunları*, Ankara, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, No: 284, İskan ve Şehircilik Enstitüsü Yayınları, No: 12, 1969.

33 *Onuncu ve Onbirinci İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları, Şehirciliğimizin Bazı Genel ve Özel Sorunları*, Ankara, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, No: 318, İskan ve Şehircilik Enstitüsü Yayınları, No: 13, 1971.

Hareketleri (1961); Prof. Fehmi Yavuz'un, *Belediyelerimizin Mali İdaresi Hakkında Anket Raporu* (1962); yine Prof. Fehmi Yavuz'un, *Şehircilik* (1962) bulunmaktadır.

2. 1980 Sonrası Dönem

Bu dönemde de, düzenli olarak her yıl olmasa da İskan ve Şehircilik Haftası Konferansları yapılmaya devam etmiştir. Haziran 1979-Ocak 1980 dönemini kapsayacak biçimde, neredeyse on yıl sonra yapılan On İkinci İskan ve Şehircilik Haftası Konferansları bu kez “Yerel Yönetimlerde Güncel Sorunlar” konusunu ele almıştır. Enstitü Müdürü Prof. Fehmi Yavuz kitabın Önsöz’ünde şöyle demektedir:

“İskan ve Şehircilik Haftası Konferansları, uzunca bir aradan sonra yeniden çıkıyor. Son 10 yılın türlü olayları yüzünden, konferansları düzenli bir biçimde yürütmek ve yayınlamak olanağını bulamadık. Ama, bu süre içinde, Enstitümüzün çalışma alanına giren Kentleşme, Yerel Yönetimler, Gecekondu, Konut, Kent Toprağı ve Kırsal Gelişme gibi konular, ülkenin en önemli toplumsal sorunları arasındaki yerlerini, güncellikleri daha da artarak korudular. Kürsümüz mensupları da başka yayınlarıyla, söz konusu boşluğu bir ölçüde gidermeğe çalıştılar. Bu konulardaki gelişmelerin, uygulanan siyasaların ve bunlardan elde edilen sonuçların bilimsel görüş açılarından değerlendirilmesi, bugüne değin yayımlanmış olduğumuz konferans kitaplarının temel amacı olmuştur.”³⁴

Konferans’ta ele alınan konular, “Belediye Gelirleri Dizgesi ve Son Yasal Çalışmalar/Prof. Dr. Ruşen Keleş”, “Yerel Yönetimler ve Vesayet/Osman Meriç”, “Belediyeler Üzerinde Vesayet Denetimi/Ali Dinçer”, “Yerel Yönetim Birlikleri/Doç. Dr. Metin Kazancı”, “Belediyelerin Ekonomik Girişimleri ve TANSA Projesi/Fikret Toksöz”, “Yerel Yönetim Bakanlığının İşlevleri ve Kapanmasının Yaratdığı Sorunlar Üzerine Görüşler/Dr. Erhan Karaesmen”, “Kırsal Alan İçin Kalkınma Önerisi Olarak Köykentler Düzeni/Ali Topuz”dir³⁵. On Üçüncü İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları, “Toplu Konut Sorunları ve Siyasası” başlığıyla 25-26 Mart 1982 tarihlerinde yapılmıştır. “Toplu Konut, Konut Kooperatifleri ve Devlet/Ruşen Keleş”, “Toplu Konutun Finansman, Kredi ve Vergi Sorunları/Cemal Kulu”, “Toplu Konut Yasası/Sabahattin Sağıroğlu”, “Toplu Konutlar ve Sorunları/Haluk Pamir”, “Toplu Konut Alanlarında Yönetim-Bakım ve Onarım İşleri/Ergun Unaran”, “Doğal Afetler ve Toplu Konut/Metin Cengiz” başlıklı sunumlarla toplu konut politikalarının ve sorunların tartışılmasını sağlamıştır³⁶.

34 Fehmi Yavuz, “Önsöz”, *XII. İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları, Yerel Yönetimlerde Güncel Sorunlar*, Ankara, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, No: 466, İskan ve Şehircilik Enstitüsü Yayınları, No: 14, 1981, s. III.

35 *XII. İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları, Yerel Yönetimlerde Güncel Sorunlar*, Ankara, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, No: 466, İskan ve Şehircilik Enstitüsü Yayınları, No: 14, 1981.

36 *XIII. İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları, Toplu Konut Sorunları ve Siyasası*, Ankara, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, No: 523, SBF. İskan ve Şehircilik Araştırma Merkezi Yayınları, No: 15, 1983.

29-30 Mayıs 1986 tarihlerinde düzenlenen On Dördüncü İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları, “İmar Planlama Mevzuatı ve Uygulaması” başlığını taşımaktadır. Trabzon’da gerçekleştirilen Konferans’ta, “Merkezi Yönetim ve İmar Konuları/Tankut Ünal”, “İmar Mevzuatında Parselleme Denetimi/Doç. Dr. Yücel Ünal”, “(Yeni) İmar Kanunu ve Yönetim Hukuku/Doç. Dr. Tekin Akıllıoğlu”, “Yeni İmar Mevzuatı ve Kent Planlaması/H. Tarık Şengül”, “Kent Planlamasında Tapu ve Kadastro Rolü/Şükrü Özel”, “İmar Planlama ve İmar Affı Mevzuatında Büyükşehir Belediyelerinin Yeri ve Sorunları/Sevin Aksoylu-Güler Koca”, “Yeni İmar mevzuatı ve Trabzon’da İmar Uygulamaları/Doç. Dr. Şinasi Aydemir”, “Türkiye’de İmar Planlama Mevzuatı ve Uygulaması” konuları değerlendirilmiştir³⁷.

Son olarak, uzun bir süre sonra, 29 Nisan 2009 tarihinde On Beşinci İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları düzenlenmiştir. Konferans’ın kitap olarak yayımlandığı 2010 yılının Mülkiye’nin kuruluşunun 150. yılına denk gelmesi ve 1953 yılında kurulan İskan ve Şehircilik Enstitüsü’nün en önemli kuruluş amaçlarından birisi olan kentbilim eğitimi konusunun ele alınması özel bir önem taşımaktadır. “Türkiye’de Kentbilim Eğitimi Sempozyumu” başlığı altında, teknik üniversitelerin şehir ve bölge planlama bölümlerinden akademisyenlerle iktisadi ve idari bilimler fakültelerinin kamu yönetimi bölümlerinden akademisyenler kentbilim eğitiminin kapsamını tartışmışlardır³⁸. Konferans’a, “Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Eğitim Programı Gelişim Süreci/Prof. Dr. Zekai Görgülü-Yrd. Doç. Dr. Hülya Berkmen Yakar”, “İstanbul Teknik Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü’nde Eğitim, Öğretim, Araştırma ve Uygulama/Prof. Dr. Handan Türkoğlu”, “ODTÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü ve Eğitim Programlarının Kısa Tarihi/Prof. Dr. Melih Ersoy”, “Kentbilim Eğitiminde Toplum Bilimleri Yaklaşımı Üzerine/Prof. Dr. Cevat Geray”, “İnönü Üniversitesi’nde Kentbilim ve Çevrebilim Eğitimi/Prof. Dr. Kemal Kartal”, “Kentbilim Eğitim-Öğretimi ve Akdeniz Üniversitesi/Prof. Dr. Gülser Tunalı Özkayır”, “Kent Planlamasında Aydınlanma ve Demokrasi/Oktay Ekinci” başlıklı sunumlar yapılmıştır. Prof. Dr. Ruşen Keleş ise “Mülkiye ve Kentbilim” başlıklı sunumunda, Prof. Ernst Reuter’den başlayarak bugüne kadar Mülkiye’nin Türkiye’deki Kentbilim eğitimine katkısını değerlendirmiştir.

Merkez’in bu dönemde, 1987 yılında yaptığı bir yayın Prof. Dr. Ruşen Keleş’in *Türkiye’de Kentbilim Eğitimi*’dir.

1980’li yılların başında, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından çıkarılan Akademik Örgütlenme Yönetmeliği uyarınca, yalnızca lisansüstü düzeyde öğretim veren birimlere Enstitü adı verilmesi, bunların dışında kalanların adlarının Araştırma Merkezi olarak değiştirilmesi öngörülmüştür. Bu çerçevede, İskan ve Şehircilik Enstitüsü, Siyasal Bilgiler Fakültesi’nde İskan ve Şehircilik Araştırma Merkezi’ne dönüşmüştür. 12

37 XIV. *İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları, İmar Planlama Mevzuatı ve Uygulaması*, Ankara, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, No: 560, SBF. İskan ve Şehircilik Araştırma Merkezi Yayınları, No: 16, 1987.

38 XV. *İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları, Türkiye’de Kentbilim Eğitimi Sempozyumu*, Ankara, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, SBF Ernst Reuter İskan ve Şehircilik Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları, No: 21, 2010.

Temmuz 1985 tarih ve 18809 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Araştırma Merkezleri Yönetmeliği ile de görevleri ve yapısı tekrar düzenlenmiştir. Yönetmelikte yapılan tanıma göre, Araştırma Merkezleri Fakülteye bağlı bilimsel araştırma, uygulama ve eğitim birimleridir; çalışma alanları, Siyasal Bilgiler Fakültesi’nin eğitim ve öğretim alanına giren ve Araştırma Merkezlerinin kuruluş amaçlarında belirtilen bilimsel konulardır. Merkezlerin başlıca görevleri, araştırma, inceleme, geliştirme, uygulama yapmak ve yaptırmak ve bu gibi çalışmalara katılmak ve desteklemek; ulusal ve uluslararası kuruluşlarla işbirliği yapmak; kurslar, seminerler, konferanslar, kongreler, sempozyumlar, özel uzmanlık kazandırmaya yönelik alanlarda eğitim ve öğretim programları düzenlemek; kamu ve özel teşebbüs kesimlerinin ihtiyaç duydukları alanlarda ve karşılaştıkları problemlerin çözümüne, yönelik araştırma, inceleme ve benzer işleri yapmak, bilimsel rapor vermek, proje ve benzeri teknik araştırmalar yapmak; bilimsel ve teknik faaliyetlerin yürütülmesi için, genel usuller çerçevesinde yurt içi ve dışı kuruluşlarla işbirliği yaparak rapor, bülten, proje, kitap, dergi ve benzeri yayınlarda bulunmak olarak belirlenmiştir. Aslında bu görevlerin hepsini, Merkez’in, Enstitü statüsündeyken de yerine getirdiğini söyleyebiliriz.

İskan ve Şehircilik Araştırma Merkezi’nin organları Merkez Kurulu, Yönetim Kurulu ve Merkez Müdürüdür. Yönetmelikte Araştırma Merkezlerinin gelir kaynakları Fakülte bütçesinden ayrılacak ödenek; Döner Sermaye Yönetmeliğine göre alınacak ücretler; kurs, seminerler, eğitim v.b. faaliyetlerden, hazırlanan rapor, proje ve benzeri hizmetlerden ve yayınlardan sağlanan gelirler; her türlü yardım, bağış ve vasiyetler olarak belirlenmiştir.

1986 yılında, kurulmasındaki katkıları nedeniyle Merkezin adı Ernst Reuter İskan ve Şehircilik Araştırma ve Uygulama Merkezi olarak değiştirilmiştir. Son olarak, 9 Ekim 2017 tarihli ve 30205 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Ankara Üniversitesi Ernst Reuter İskan ve Şehircilik Uygulama ve Araştırma Merkezi Yönetmeliği ile artık Ernst Reuter İskan ve Şehircilik Uygulama ve Araştırma Merkezi, Siyasal Bilgiler Fakültesi bünyesindeki diğer merkezlerle birlikte Ankara Üniversitesi bünyesine alınmıştır; ancak, bu durum Merkez ile Mülkiye arasındaki bağı koparmamış ya da zayıflatmamış, Merkezin organlarında ve çalışma biçiminde Mülkiye geleneğinin ağırlığı devam etmiştir.

Yönetmeliğin 5. maddesine göre, Merkezin etkinlik alanları, kent, çevre ve yerel yönetim politikaları ile ilgili olarak yurt içi ve yurt dışındaki ilgili kuruluşlarla işbirliği yapmak; kent, çevre ve yerel yönetim politikaları konularında, ulusal ve uluslararası düzeyde, bilimsel ve tanıtıcı etkinlikler, kongre, konferans, seminer ve benzeri etkinlikler düzenlemek; kent, çevre ve yerel yönetim politikaları konularında araştırmalar ve yayınlar yapmak, bu alandaki çalışma ve yayınları desteklemek; Merkezin amacı doğrultusunda danışmanlık faaliyetleri ve projeler yürütmektir.

Merkezin organları Müdür, Yönetim Kurulu ve Danışma Kurulu’dur. Müdür kent, çevre ve yerel yönetim politikaları konularında bilimsel çalışma ve yayınları bulunan Üniversite öğretim üyeleri arasından Rektör tarafından iki yıl için görevlendirilir. Müdür, Üniversite öğretim elemanları arasından iki kişiyi müdür yardımcısı olarak görevlendirilmek üzere Rektörün onayına sunar. Yönetim Kurulu, Müdür, Müdür Yardımcıları ile Üniversite Yönetim Kurulu tarafından Üniversitedeki öğretim

elemanları arasından seçilen ve Rektör tarafından görevlendirilen dört üye olmak üzere toplam yedi üyeden oluşur. Yönetim Kurulu üyelerinin görev süresi iki yıldır. Yönetim Kurulu Merkezin karar organıdır ve Merkezin araştırma, uygulama ve eğitim programı ile yıllık etkinlik planını hazırlamak ve ilgili konularda kararlar almak görevi vardır. Danışma Kurulu Müdürün başkanlığında, kent, çevre ve yerel yönetim politikaları ile ilgili çalışmalar yapmış ya da yapmakta olan en fazla on beş kişiden oluşur. Danışma Kurulu üyeleri, Rektör tarafından iki yıl için görevlendirilir. Danışma Kuruluna Üniversite dışından da üye seçilebilir. Danışma Kurulu, Merkezin çalışmaları hakkında önerilerde ve katkılarda bulunur.

İskan ve Şehircilik Enstitüsü, kuruluşundan başlayarak faaliyetlerinde kamu yönetimleriyle, yurtiçinden ve yurtdışından çeşitli üniversitelerle, enstitülerle işbirliği içinde olmuştur. 1980 yılına gelene dek, kimi bakanlıklardan temsilcilerin Enstitü Genel Kurulu'nda üye olarak yer aldığı bilinmektedir. Bugün ise Merkez Danışma Kurulunda kamu yönetiminden temsilciler yoktur; ancak, farklı üniversitelerden akademisyenler yer almaktadır. Yönetmelikte artık Merkezin mali kaynaklarına ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır.

Ernst Reuter İskan ve Şehircilik Uygulama ve Araştırma Merkezi 2017 yılından bu yana KKTC Doğu Akdeniz Üniversitesi ile ortak konferanslar düzenlemektedir; bu konferansların sayısı üçü bulmuştur ve kitap halinde yayımlanmıştır. Bunlar:

- *Kentsel Politikalar*, (Ed.) Ayşegül Mengi, Deniz İşçioğlu, Ankara, Palme Yayıncılık, 2018;
- *Küreselleşen Dünyada Yerel Siyaset Yerel Hizmet*, (Ed.) Ayşegül Mengi, Deniz İşçioğlu, Ankara, AÜ. Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, No: 618, Ernst Reuter İskan ve Şehircilik Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayını, No: 22, 2018;
- *Kırsal Kalkınma ve Kooperatifçilik*, (Ed.) Ayşegül Mengi, Deniz İşçioğlu, Ankara, AÜ. Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, No: 621, Ernst Reuter İskan ve Şehircilik Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayını, No: 24, 2019.

Yayın yapılabilmesinde Ankara Üniversitesi'nin ve Siyasal Bilgiler Fakültesi'nin kurumsal desteği, mali kaynağı olmayan Merkez için çok önemlidir. Konferans kitaplarının yanı sıra, Merkez'in başka yayınları da olmuştur. 2018 yılından başlayarak, Merkez Yönetim Kurulu'nda alınan karar doğrultusunda, Merkezin çalışma alanına katkıda bulunacak yüksek lisans ve doktora tezlerinin Merkez yayını olarak basılması söz konusudur. Bu doğrultuda Kent ve Çevre Bilimleri Programı'nda yazılan bir doktora tezi basılmıştır.³⁹

39 *Türkiye'de Kentsel İklim Değişikliği İçin Eko-Kompakt Kentler*, Çiğdem Tuğaç, Ankara, AÜ. Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, No: 619, Ernst Reuter İskan ve Şehircilik Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayını, No: 23, 2019.

Sonuç

1953 yılında Mülkiye çatısı altında kurulan İskan ve Şehircilik Enstitüsü, Türkiye'nin bugüne kadar yaşadığı tüm siyasal, ekonomik ve toplumsal gelişmelere Mülkiye ile birlikte tanıklık etmiş, yaşanan sorunlara Mülkiye ile birlikte duyarlılık göstermiş ve çözüm üretmeye gayret etmiştir. Aslında 1938 yılında Ernst Reuter'in Siyasal Bilgiler Okulu'nda Şehircilik Dersleri vermesiyle başlayan kuruluş süreci 1953 yılında tamamlanmıştır. 1980'den sonra adı ve yapısı kimi değişikliklere uğrasa da, kuruluş amacına uygun bir biçimde Türkiye'nin kentbilim sorunlarına ilgi göstermeyi sürdürmüştür. İskan ve Şehircilik Enstitüsü, bugünkü adıyla Ernst Reuter İskan ve Şehircilik Uygulama ve Araştırma Merkezi alanının ilk örneği olmuş, son yıllarda bir çok üniversitede benzer merkezler kurulmuştur.

Enstitü'nün (Merkez'in) bu kadar başarılı olmasının bir nedeni Mülkiye'de kurulmuş olması ise, bir nedeni de yine Ernst Reuter tarafından kurulan Şehircilik Kürsüsü (Bugünkü Kent, Çevre ve Yerel Yönetim Politikaları Anabilim Dalı) ile içiçe geçmiş olmasıdır. Çünkü kurulduğu dönemde de, bugün de Enstitü'nün (Merkez'in) organlarında Kürsü'nün (Anabilim Dalı'nın) öğretim üyeleri yer almıştır, faaliyetleri yürütmüştür ve yürütmektedirler. Gerek düzenlenen konferanslarla, gerek yapılan yayınlarla, kentlere biçim verecek, kentleşme ve çevre politikalarını uygulayacak olanlara yol göstermek, akademik düzeyde bilginin tartışılmasını sağlamak işlevinin 1953'den bu yana sürdürüldüğünü söylemek yanlış olmaz.

Kaynakça

- Altıncı İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları, Şehir ve Bölge Planlaması İçin Eğitim ve Teşkilatlanma*, 11-13 Haziran 1962, Ankara, İskan ve Şehircilik Derneği Yayınları, No: 1, 1962.
- Arık, Kemal Fikret, "Açış Konuşması", *İkinci İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları*, 5-7 Haziran 1957, Ankara, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, No: 79/61, İskan ve Şehircilik Enstitüsü Yayınları, No: 4, 1958, s. 3-6.
- Beşinci İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları, Köyle İlgili Bazı Meseleler*, 3-7 Nisan 1961, Ankara, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, No: 139/121, İskan ve Şehircilik Enstitüsü Yayınları, No: 9, 1962.
- Dokuzuncu İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları, Türkiye'de Orman Köyleri, Yerleşme, Bölge Planlama, Şehirleşme, Doğu Anadolu'nun Sorunları*, Ankara, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, No: 284, İskan ve Şehircilik Enstitüsü Yayınları, No: 12, 1969.
- Dördüncü İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları*, 19-21 Nisan 1960, Ankara, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, No: 119/101, İskan ve Şehircilik Enstitüsü Yayınları, No: 7, 1961.
- Gürsoy, Bedri, "Açış Konuşması", *Altıncı İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları, Şehir ve Bölge Planlaması İçin Eğitim ve Teşkilatlanma*, 11-13 Haziran 1962, Ankara, İskan ve Şehircilik Derneği Yayınları, No: 1, 1962, s. IX-XII.

- İkinci İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları*, 5-7 Haziran 1957, Ankara, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, No: 79/61, İskan ve Şehircilik Enstitüsü Yayınları, No: 4, 1958.
- İskan ve Şehircilik Haftası Konferansları*, Ankara, AÜ. Siyasal Bilgiler Fakültesi İskan ve Şehircilik Enstitüsü Yayınları, No: 1, Yeni Matbaa, 1955.
- Keleş, Ruşen, “Ernst Reuter ve Türk Kentbilimi”, *Ernst Reuter'in Anısına*, Yayına Hazırlayan: Ruşen Keleş, Ankara, Ankara Alman Kültür Merkezi, 1986, s. 40-67.
- Keleş, Ruşen, “Ernst Reuter ve Kent Plancılığı”, The Contribution of Ernst Reuter to the Culture of Turkish Urbanization, Heinz Reif ve Moritz Feichtinger (Hrsg.), *Ernst Reuter als Kommunalpolitiker und Gesellschaftsreformer*, Bonn, 2009, s. 185-202.
- Keleş, Ruşen, “Mülkiye ve Kentbilim”, XV. İskan ve Şehircilik Haftası Konferansları, Türkiye’de Kentbilim Eğitimi Sempozyumu, Ankara, AÜ. SBF. Ernst Reuter İskan ve Şehircilik Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları, No: 21, 2010, s. 7-12.
- Keleş, Ruşen, Ayşegül Mengi, Can Giray Özgül, “Ernst Reuter’in İkinci Vatani Türkiye’de Çağdaş Kentbilimin Gelişmesine Yaptığı Katkıları (Yayınları Üzerinden Bir Değerlendirme)”, *Mülkiye*, Cilt: XXXVI, Sayı: 275, Yaz/2012, s. 11-35.
- Mengi, Ayşegül, “SBF. Ernst Reuter İskan ve Şehircilik Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürü Prof. Dr. Ayşegül Mengi’nin Türkiye’de Kentbilim Eğitimi Konulu Sempozyum’daki Açılış Konuşması”, XV. *İskan ve Şehircilik Haftası Konferansları, Türkiye’de Kentbilim Eğitimi Sempozyumu*, Ankara, AÜ. SBF. Ernst Reuter İskan ve Şehircilik Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları, No: 21, 2010, s. 3-5.
- Mengi, Ayşegül, “Kentbilim ve Yerel Yönetimler Alanı İle Siyasal Bilgiler Fakültesi’ne Alman Bilim İnsanlarının Katkıları”, *İkinci Vatan ve Ankara Üniversitesi (1933-1970)*, Kasım Karakütük (Ed.), Ankara, Ankara Üniversitesi Yayını, 2016, s. 495-512.
- Onuncu ve Onbirinci İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları, Şehirciliğimizin Bazı Genel ve Özel Sorunları*, Ankara, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, No: 318, İskan ve Şehircilik Enstitüsü Yayınları, No: 13, 1971.
- Özal, Rüştü, “Birkaç Söz”, *Beşinci İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları, Köyle İlgili Bazı Meseleler*, 3-7 Nisan 1961, Ankara, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, No: 139/121, İskan ve Şehircilik Enstitüsü Yayınları, No: 9, 1962, s. IX-X.
- Sekizinci İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları, Türkiye’de Bölge Planlaması, Mahalli İdareler ve Toplum Kalkınması*, 14-18 Aralık 1964, Ankara, İskan ve Şehircilik Derneği Yayınları, No: 3, 1966.
- Selen, Hamit Sadi, “Açış Konuşması”, *Üçüncü İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları*, 21-23 Mayıs 1958, Ankara, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, No: 95/77, İskan ve Şehircilik Enstitüsü Yayınları, No: 5, s. 3-6.
- Yavuz, Fehmi, “Prof. Ernst Reuter”, *Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 23, Sayı: 3, 1968, s. 133-192.
- Yavuz, Fehmi, “Önsöz”, *Üçüncü İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları*, 21-23 Mayıs 1958, Ankara, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, No: 95/77, İskan ve Şehircilik Enstitüsü Yayınları, No: 5, 1959, s. V.
- Yavuz, Fehmi, “Önsöz”, *Beşinci İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları, Köyle İlgili Bazı Meseleler*, 3-7 Nisan 1961, Ankara, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, No: 139/121, İskan ve Şehircilik Enstitüsü Yayınları, No: 9, 1962, s. V.

- Yavuz, Fehmi, “Önsöz”, *XII. İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları, Yerel Yönetimlerde Güncel Sorunlar*, Ankara, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, No: 466, İskan ve Şehircilik Enstitüsü Yayınları, No: 14, 1981, s. III.
- Yedinci İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları, Türkiye’de Bölge Planlaması Alanındaki Gelişmeler*, 11-13 Haziran 1963, Ankara, İskan ve Şehircilik Derneği Yayınları, No: 2, 1964.
- XII. İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları, Yerel Yönetimlerde Güncel Sorunlar*, Ankara, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, No: 466, İskan ve Şehircilik Enstitüsü Yayınları, No: 14, 1981.
- XIII. İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları, Toplu Konut Sorunları ve Siyaseti*, Ankara, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, No: 523, SBF. İskan ve Şehircilik Araştırma Merkezi Yayınları, No: 15, 1983.
- XIV. İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları, İmar Planlama Mevzuatı ve Uygulaması*, Ankara, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, No: 560, SBF. İskan ve Şehircilik Araştırma Merkezi Yayınları, No: 16, 1987.
- XV. İskân ve Şehircilik Haftası Konferansları, Türkiye’de Kentbilim Eğitimi Sempozyumu*, Ankara, Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, SBF. Ernst Reuter İskan ve Şehircilik Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları, No: 21, 2010.